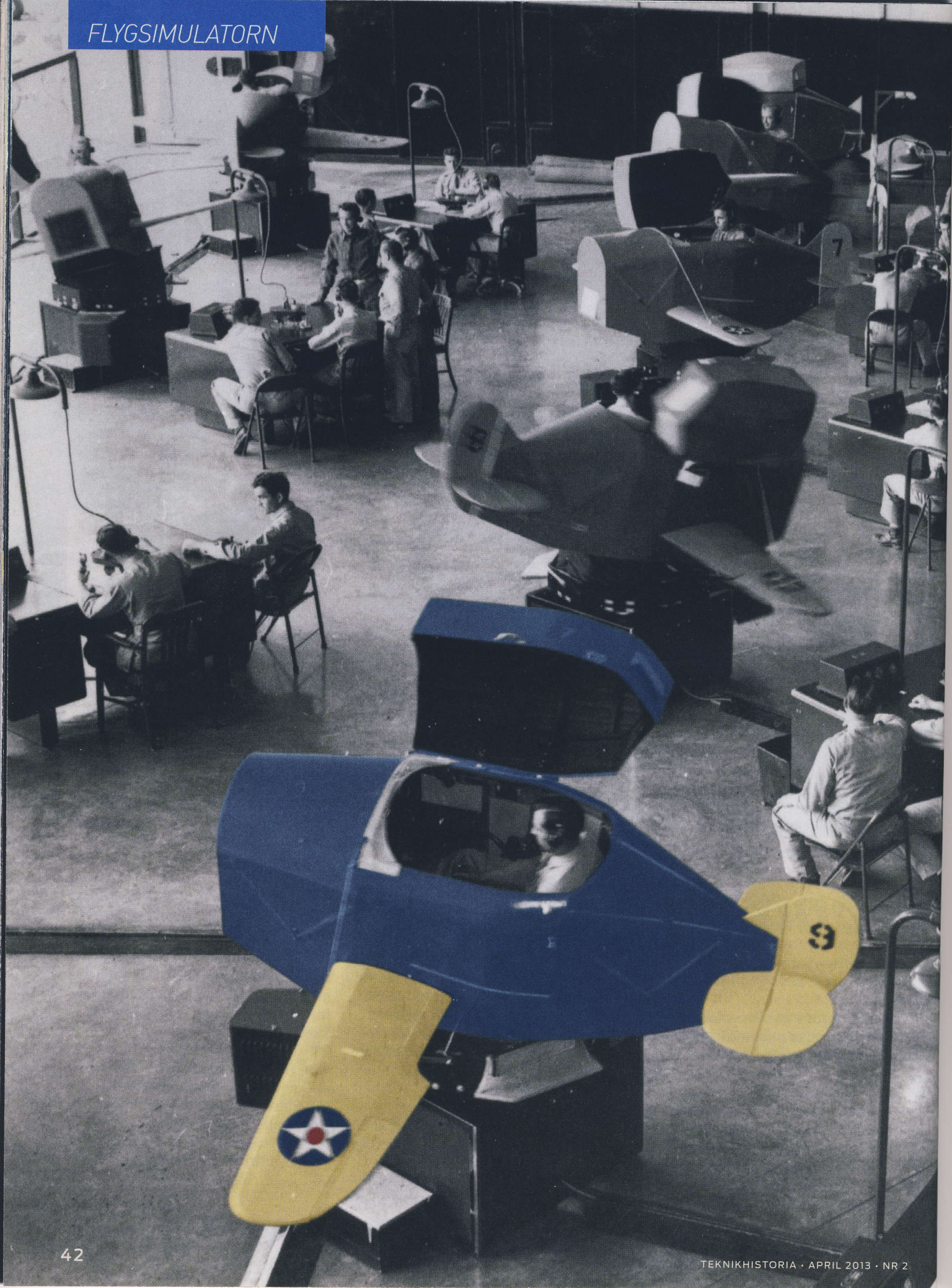

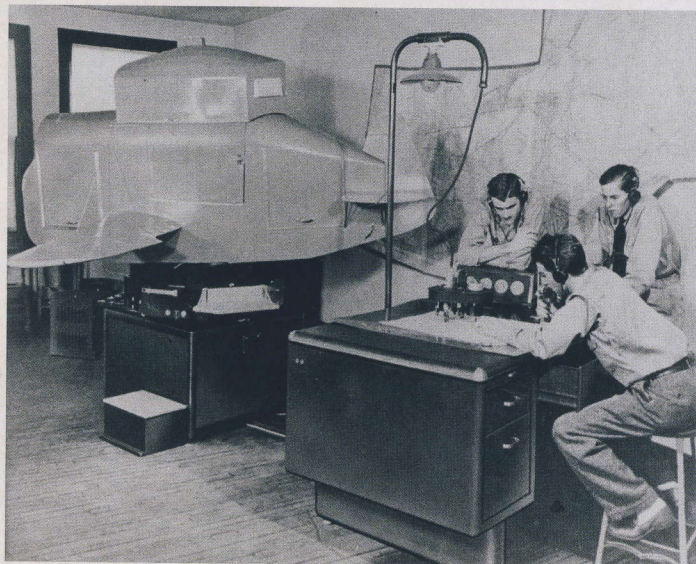
Lär dig flyga i en blå låda

Hundratusentals piloter fick sin grundtränning i Link Trainer under andra världskriget.

Simulatorn blev verklighet tack vare en ung man som stämde orglar – men drömde om högre höjder.

De sex första ordena på Link Blue Box står klara för leverans. LINK AVIATION DEVICES

◀ Med den nya simulatortrén kunde blivande piloter träna tryggt på marken.

▲ 10 000 "Blue Boxes" tillverkades under andra världskriget. De var en avgörande faktor för att kunna utbilda mängder av piloter på kort tid. LINK AVIATION DEVICES

Att piloter tränar i simulatorer är en självklarhet i dag. Men i flygets barndom lärde man sig att flyga genom att flyga. Utbildningsmetoden var både farlig och dyr.

Kostnaden sved för den flygfrälste ynglingen Ed Link. År 1927 stämde han orglar i familjeföretaget i New York men satsade all sin fritid och lön på att lära sig att flyga.

När kassan inte räckte till lektioner och flygbränsle taxade han runt på landningsbanan i en väns flygplan för

att åtminstone få träna på hand- och fotreglagen.

VEDERMÖDORNA LEDDE FRAM till snilleblixten som kom att påverka hundratusentals pilotaspiranter de kommande decennierna. Vid 24 års ålder började Ed Link bygga sin första pilottränare. Nu kom pneumatikkunskaperna från orglarnas ventiler, pumpar och bälgar väl till pass.

1929 var innovationen klar, efter 18 månaders arbete. Skapelsen liknade mest ett stort leksaksplan med korta

vingar av trä och en flygplanskropp på en kardanknut. Fyra orgelbälgar från familjefabriken drevs av en elektrisk pump så att planet pitchade och rollade. Allt för att följa "pilotens" styrning från instrumenten i cockpit.

I BÖRJAN AV 1930-talet öppnade Ed Link en flygskola tillsammans med sin bror. Eleverna erbjöds en lär-dig-flyga-garanti för 85 dollar, och affärerna gick hyfsat tills depressionen fick kunderna att sina. I stället kom ett oväntat genombrott i försvarsmakten.

Vid den här tiden hade det militära flyget tagit över transporterna av flygpost i USA. Starten blev katastrofal. Nästan ett dussin piloter dog de första veckorna. Orsaken var att de styrde planen visuellt genom att titta på marken, en livsfarlig taktik i den dåliga väderlek som rådde. Kanske kunde en pilottränare lära piloterna att styra efter instrumenten i stället? Ed Link kallades till ett möte på flygplatsen i Newark för att presentera sin innovation.

Dagen för mötet låg dimman tät. De väntande officerarna bedömde det som

helt omöjligt att landa och var på väg att lämna flygplatsen när ljudet av ett annalkande plan hördes i tjockan. Det var Ed Link som flög in efter instrumenten, en bedrift som fick officerarna att köpa metoden.

ED LINK FICK en order på sex pilottränare för 3 500 dollar stycket. När de var levererade strömmade fler order in och han grundade Link Aviation Devices, ett företag som utvecklar flygsimulatorer än i dag.

Företaget fick stor betydelse under

andra världskriget när mängder av piloter behövde utbildas på kort tid. Under krigsåren tillverkades fler än 10 000 simulatorer av modellen ANT-18 Basic Instrument Trainer, eller "Blue Boxes" som smeknamnet löd. Fler än en halv miljon pilotaspiranter i en rad olika länder beräknas ha fått sin träning i en Linksimulator.

Även svenska flygvapnet köpte in modellen, och i dag finns flera fungerande exemplar kvar i Sverige.

CHARLOTTA VON SCHULTZ
charlotta.vonschultz@nyteknik.se